

SŁOWO WSTĘPNE

W niniejszym zbiorze publikujemy dziewięć artykułów omawiających istotną część dorobku językoznawstwa polskiego w drugiej połowie XX i na początku XXI wieku. Drukowane tu prace były referowane, w wersji skrótowej, podczas uroczystej sesji jubileuszowej zorganizowanej w dniu 4 czerwca 2012 roku przez Komitet Językoznawstwa Polskiej Akademii Nauk z okazji sześćdziesięciolecia jego działalności.

Wyjątkowo skromne środki finansowe przeznaczone na organizację samej sesji (sesja nie mogła trwać dłużej niż jeden dzień), jak i na tę publikację, nie pozwoliły na zaprezentowanie pełnego obrazu osiągnięć językoznawstwa w Polsce. Jak powszechnie wiadomo, dorobek w zakresie językoznawstwa neofilologicznego nie ogranicza się do osiągnięć językoznawstwa anglistycznego, omówionych w pracy Barbary Lewandowskiej-Tomaszczyk. Znaczący jest wkład polskich romanistów i germanistów w rozwój językoznawstwa światowego. Brak w tym zbiorze osobnych artykułów dotyczących ich dorobku rekompensuje jedynie w niewielkim stopniu artykuł Leszka Bednarczuka, poświęcony językoznawstwu indoeuropejskiemu, przedstawiający również najwybitniejszych polskich romanistów, germanistów, a także celtologów, bałtystów i sławistów. Nie ma w tym zbiorze pracy dotyczącej osiągnięć językoznawców polskich w badaniach nad pozaeuropejskimi obszarami językowymi. Prezentowany podczas sesji jubileuszowej referat Romualda Huszczy, poświęcony azjatyckiemu obszarowi językowemu, nie został złożony do druku.

W Polsce dominują badania nad językiem polskim, jest więc rzeczą zrozumiałą, że prawie połowę objętości tego zbioru wypełnia charakterystyka osiągnięć językoznawstwa polonistycznego. Mimo to artykuły z tego zakresu syntetyzują zaledwie część dorobku badaczy języka polskiego w ostatnim sześćdziesięcioleciu. Brak jest artykułów dotyczących fonologii, frazeologii, leksykografii, stylistyki, dialektologii, onomastyki.

Jubileuszowe podsumowania osiągnięć dyscypliny są z reguły dalekie od kompletności. Opublikowany blisko dziesięć lat temu zbiór artykułów, dokumentujący półwiecze działalności Komitetu Językoznawstwa PAN (*Językoznawstwo w Polsce. Stan i perspektywy*, red. Stanisław Gajda, Opole 2003), zawiera przegląd dokonań również tylko niektórych subdyscyplin językoznawstwa, m.in. onomastyki, frazeologii, stylistyki, leksykografii. W znacznej mierze jest poświęcony rozwojowi językoznawstwa korpusowego. Przywołany tu tom i obecny zbiór są więc komplementarne.

Można żywić nadzieję, że prezentowany zbiór artykułów, przeglądowych, faktograficznych, nakłoni językoznawców do opracowywania syntez. Ich znaczenia dla historii dyscypliny nie sposób przecenić. Istotą każdej nauki jest odkrywanie i tworzenie, ale uprawianiu nauki musi towarzyszyć świadomość osiągnięć naszych poprzedników.

Sesja jubileuszowa Komitetu Językoznawstwa PAN nie miała li tylko wymiaru okolicznościowego. Była refleksją nad stanem obecnym językoznawstwa w Polsce, nad kierunkami jego rozwoju w minionym sześćdziesięcioleciu, nad perspektywami badawczymi dyscypliny. Była wyrazem pamięci o wielu wybitnych polskich uczonych i organizatorach nauki, wyrazem szacunku dla ich dokonań.

Komitet Językoznawstwa został powołany 24 maja 1952 roku, na mocy uchwały Prezydium PAN. Komitet działał w różnych okresach historycznych i sytuacjach politycznych, odegrał jednak istotną rolę w dziejach językoznawstwa w Polsce w II połowie XX wieku i początkach XXI wieku. Wielu wybitnych uczonych i organizatorów nauki służyło dyscyplinie i troszczyło się o jej rozwój. Wymienię więc najpierw w układzie chronologicznym wszystkich dziewięciu przewodniczących Komitetu (od momentu jego powstania): Kazimierz Nitsch (1952–1958), Jerzy Kuryłowicz (1958–1971), Jan Safarewicz (1972–1974), Mieczysław Karaś (1975–1977), Mieczysław Szymczak (1978–1983), Stanisław Urbańczyk (1984–1986), Witold Śmiech (1987–1990), Kazimierz Polański (1990–1998), Stanisław Gajda (1999–2007). Wymienię także nazwiska tych wybitnych językoznawców, wieloletnich członków Komitetu, których zasług dla organizacji jego prac nie sposób przecenić; są to Witold Doroszewski, Zenon Klemensiewicz, Antonina Obrębska-Jabłońska, Zygmunt Rysiewicz, Zdzisław Stieber, Witold Taszycki, a także będący wśród nas Janusz Rieger, Janusz Siatkowski, Barbara Lewandowska-Tomaszczyk, Stanisław Dubisz.

Komitet Językoznawstwa jako samorządna, wyłoniona w wyborach ogólnopolskich, reprezentacja środowiska, ludzi nauki, badaczy języków, działa w określonych ramach organizacyjno-prawnych. Funkcjonowanie Komitetu regulują obecnie art. 33-36 Ustawy o PAN z 30 kwietnia 2010 roku, § 44 Statutu PAN oraz inne akty prawne niższego rzędu. Komitet podejmuje liczne prace służące rozwojowi dyscypliny. Oprócz funkcji naukowej w ścisłym sensie pełni także funkcję opiniodawczą i opiniotwórczą. Komitet zabiera głos we wszystkich istotnych sprawach dotyczących nauki, edukacji i kultury w Polsce. Wypowiada się m.in. w sprawie języka publikacji naukowych, oceny merytorycznej czasopism językoznawczych, parametryzacji jednostek naukowych, nauczania językoznawstwa w szkołach wyższych, nauczania języka polskiego w szkole. Uchwały Komitetu są i będą przekazywane wszystkim tym, którzy podejmują decyzje w sprawach żywotnych dla nauki i kultury w Polsce.

Wszystkim osobom, które przyczyniły się zarówno do organizacji sesji jubileuszowej Komitetu, jak i do wydania tej publikacji składam gorące podziękowania. Serdecznie dziękuję Profesorowi Stanisławowi Gajdzie za poparcie starań Komitetu o dotację, sekretarzowi naukowemu KJ, Doktor Katarzynie Drózdź-Łuszczak, za zorganizowanie sesji jubileuszowej, Profesor Elżbiecie Mańczak-Wohlfeld, wiceprzewodniczącej KJ, za recenzję wydawniczą publikowanych tu artykułów.

Maciej Grochowski